स्थलांतरीत कामगारांची माहिती एकत्रित करण्याकरिता महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, मुंबई यांनी विकसीत केलेल्या सध्याच्या संगणक प्रणालीमध्ये बदल करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग
शासन निर्णय क्रमांकः स्थलांका २०२०/०७/ प्र.क्र.८६/ कामगार - १०
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
तारीख: १३ ऑगस्ट, २०२०.

प्रस्तावना :

कोविड-१९ च्या देशभरात झालेल्या प्रादुर्भावामुळे निर्माण झालेल्या परिस्थितीत महाराष्ट्र राज्यातील अनेक मजूरांनी त्यांच्या मूळ राज्यात, उदा. मध्यप्रदेश, उत्तरप्रदेश, बिहार, इ. ठिकाणी स्थलांतर केले आहे. तसेच काही स्थलांतरीत कामगार त्यांच्या मूळ राज्यातून महाराष्ट्रात परत येत आहेत. अशा सर्व स्थलांतरीत कामगारांची संपूर्ण/ सविस्तर माहिती संगणकीकृत पध्दतीने ठेवण्याच्या सूचना मा. सचिव, श्रम व रोजगार मंत्रालय, केंद्र शासन यांनी त्यांच्या दिनाक १९/६/२०२० च्या अर्ध शासकीय पत्रान्वये दिल्या आहेत. केंद्र शासनाच्या सूचनांनुसार स्थलांतरीत कामगारांची माहिती त्वरित उपलब्ध करुन देण्याची कार्यवाही करणे आवश्यक आहे. सद्य:स्थितीत महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळामार्फत संगणक प्रणाली तयार करण्यात आली असून ती सर्वसमावेशक व कामगारांची संपूर्ण माहिती प्राप्त करणारी आहे. त्याच प्रणालीमध्ये सर्वच असंघटित व स्थलांतरीत कामगारांची माहिती एकत्रित करणे शक्य होणार आहे. केंद्र शासनाच्या सूचनांच्या पार्श्वभूमीवर महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळाच्या सध्याच्या संगणक प्रणालीमध्ये बदल करण्याच्या सूचना आज्ञावली विकासकाला देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

कोविड-१९ च्या देशभरात झालेल्या प्रादुर्भावामुळे निर्माण झालेल्या परिस्थितीत महाराष्ट्र राज्यातील अनेक मजूरांनी त्यांच्या मूळ राज्यात, उदा. मध्यप्रदेश, उत्तरप्रदेश, बिहार, इ. ठिकाणी तसेच त्यांच्या मूळ राज्यातून परत महाराष्ट्रात स्थलांतर केले आहे. अशा सर्व स्थलांतरीत कामगारांची संपूर्ण/ सविस्तर माहिती संगणकीकृत पध्दतीने ठेवणे आवश्यक आहे. केंद्र शासनाच्या श्रम रोजगार मंत्रालयाच्या दिनांक ३०/०६/२०२० च्या पत्रान्वये आंतरराज्य स्थलांतरीत कामगारांसंदर्भात विविध प्रकाराच्या २२१ रोजगारांतील असंघटीत कामगारांची यादी नमूद करण्यात आलेली आहे. जनगणना विभागाची २५० रोजगारांची यादी, कामगार विभागाची १२२ रोजगारांची यादी व केंद्र शासनाची २२१ रोजगारांची यादी

एकत्रित करुन ३०० प्रकारच्या रोजगारांची यादी संकलित करण्यात आली आहे. असंघटीत/ स्थलांतरीत कामगारांची माहिती प्राप्त करताना या ३०० रोजगारांच्या यादीचा वापर करण्याच्या सूचना देण्यात येत आहेत. (यादी सोबत जोडण्यात येत आहे).

२. महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळामार्फत आस्थापनेवर ५ किंवा त्यापेक्षा जास्त कामगार असलेल्या आस्थापनेकडील कामगारांची माहिती ठेवण्याचे प्रयोजन असून त्यानुसार महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळाकडून संगणक आज्ञावली तयार करण्यात आली आहे. सदर संगणक आज्ञावली ऑनलाईन पद्धतीने, आस्थापना, त्यातील कामगार व त्यांच्याकडून प्राप्त होणारे अंशदान यांची माहिती ठेवते. या संगणक आज्ञावलीमध्ये नोंदणी करण्यात येणा-या कामगारांमध्ये संघटीत, असंघटीत, स्थलांतरीत तसेच कायम रहिवासी असलेल्या कामगारांचा समावेश आहे. असंघटीत कामगार सामाजिक सुरक्षा कायदा, २००८ मध्ये असंघटीत क्षेत्र म्हणजे ज्या उद्योगात १० पेक्षा कमी कामगार काम करतात अशा क्षेत्रांचा समावेश होतो. त्यामुळे असंघटीत कामगारांमध्ये घरुन काम करणारे कामगार, स्वयंरोजगारीत कामगार तसेच मजुरीवर जाणारे कामगार, या असंघटीत क्षेत्रातील कामगारांचा तसेच संघटीत क्षेत्रातील महाराष्ट्र कामगार कल्याण अधिनियमाच्या परिशिष्ट २ मध्ये नमूद केलेल्या अन्य कामगारांचा देखील समावेश होतो. असंघटीत कामगारांच्या नोंदणीबरोबरच आंतरराज्य स्थलांतरीत कामगारांची देखील नोंदणी होणे आवश्यक आहे. जरी महाराष्ट्र दुकाने व आस्थापना अधिनियम, २०१७, महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार अधिनियम, १९९६, कारखाना अधिनियम, १९४८ व कंत्राटी कामगार अधिनियम, १९७०, या विविध कायदे व संबंधित नियमांत, कामगारांच्या, मजुरांच्या संख्येवरुन नोंदणी करणे अथवा न करणे यासंदर्भात तरतूदी असल्या तरी एकत्रित माहिती प्राप्त व्हावी यासाठी अशा सर्व कामगारांची नोंदणी करताना खालील १० प्रकारची माहिती नोंदणी अर्जामध्ये नमूद करणे आवश्यक आहे.

1. PAN - Alphanumeric - 10 Digits
2. TAN - Alphanumeric - 10 Digits
3. TIN - 11 Digits
4. GESTIN - 15 Digits
5. EPFO - 15Digits
6. ESIC - 17 Digits
7. MSEDCL Electricity Connection Number - 12 Digits
8. MCA CIN (if registered as Company) - 21 Digits
9. Aadhar Number - 12 Digits
10. Mobile Number - 10 Digits

३. महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, मुंबई यांनी यापूर्वीच संकेतस्थळ विकसीत केले असून या संकेतस्थळावर केंद्र शासनाच्या सूचनांनुसार सचिव, श्रम व रोजगार मंत्रालय, केंद्र शासन यांना अभिप्रेत सर्व स्थलांतरीत व असंघटित कामगारांची नोंदणी करण्याची कार्यवाही करण्याबाबत प्रभारी कल्याण आयुक्त, महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, मुंबई यांना सूचना देण्यात आल्या आहेत. यासाठी महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळाच्या सध्याच्या संगणक प्रणालीमध्ये आंतरराज्य स्थलांतरीत कामगार (रोजगाराचे नियमन व सेवेच्या अटी) कायदा, १९७९ ला अभिप्रेत असल्याप्रमाणे बदल करण्याच्या सूचना आज्ञावली विकासकाला देण्यात येत आहेत. त्यानुसार आज्ञावली विकासकाने सर्व स्थलांतरीत व असंघटित कामगारांची परिच्छेद-२ मध्ये नमूद केलेल्या १० बाबींसह माहिती संकलित करता येईल, अशा रीतीने महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळाच्या संगणकीय प्रणालीमध्ये आवश्यक बदल करावेत. याबाबत प्रभारी कल्याण आयुक्त, महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, मुंबई यांनी उचित कार्यवाही करावी. संगणक आज्ञावलीमध्ये नव्याने करावयाच्या सदर बदलाकरिता होणा-या वाढीव खर्चाबाबतचा स्वतंत्र प्रस्ताव महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळाने शासनास सादर करावा.

४. कामगारांसंदर्भात परिच्छेद -२ मध्ये नमूद १० बाबींची माहिती दुकाने व आस्थापना नोंदणी, महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळाकडील आस्थापना व कामगार नोंदणी, महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम मंडळ यांच्याकडे होणारी आस्थापना व कामगारांची नोंदणी तसेच संचालक, औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालयाकडे कारखाने नोंदणीच्या वेळी होणारी कामगारांची नोंदणी करताना घेण्यात यावी, असे निदेश कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, संचालक, औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, सचिव, महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम मंडळ व प्रभारी कल्याण आयुक्त, महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ यांना देण्यात येत आहेत.

५. वरीलप्रमाणे संगणक आज्ञावलीमध्ये बदल करण्यात यावा. तसेच सर्व संघटीत, असंघटीत आणि आंतरराज्य स्थलांतरीत कामगारांची नोंदणी या नवीन संकेतस्थळावर करण्यात येत असल्याची माहिती सर्व कामगारांना व्हावी, यासाठी कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, संचालक, औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, सचिव, महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम मंडळ व प्रभारी कल्याण आयुक्त, महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ यांनी जनजागृतीसाठी व्यापक प्रसिध्दी द्यावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०२००८१४१६३५१८०४१० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Dr.Shrikant L. Pulkundwar

Digitally signed by Dr.Shrikant L. Pulkundwar
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra, ou=Industry Energy and Labour Department, postalCode=400032, st=Maharashtra,
2.5.4.20=feb24b5f5d1512bb47f7bae5ad1db4953358cd43c999bdf0814c6bb78364d50a, serialNumber=c10a1e6c8fbe08c1180978bd3ed8a151ed05202d522b09b9960341c2f080906d, cn=Dr.Shrikant L. Pulkundwar
Date: 2020.08.14 16:46:15 +05'30'

(डॉ. श्री. ल. पुलकुंडवार)
उप सचिव
उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग

प्रति,

१. कामगार आयुक्त, मुंबई, कामगार भवन, बांद्रा कुर्ला संकुल, बांद्रे (पूर्व), मुंबई- ५१.
२. विकास आयुक्त (असंघटीत कामगार), बांद्रा कुर्ला संकुल, बांद्रे (पूर्व), मुंबई- ५१
३. संचालक, औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, बांद्रे (पूर्व), मुंबई- ५१.
४. सचिव, महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम मंडळ, बांद्रे (पूर्व), मुंबई- ५१.
५. प्रभारी कल्याण आयुक्त, महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, हुतात्मा बाबू गेनू मुंबई गिरणी कामगार क्रीडा भवन, सेनापती बापट मार्ग, एलफिन्स्टन, मुंबई - १३.
६. निवड नस्ती (कामगार-१०).

शासन निर्णय क्रमांक : स्थलांका २०२०/०७/प्र.क्र.८६/कामगार-१०, दिनांक १३ ऑगस्ट, २०२० सोबतचे विवरणपत्र

अ.क्र.	व्यवसायांची नावे (मराठी)	व्यवसायांची नावे (इंग्रजी)
अ)	**शेती व शेतीशी संबंधित**	**Agriculture & Related**
१.	शेतमजूर	Agriculture Labourer
२.	कृषी अवजारे हाताळणी	Agriculture machinery handling
३.	पशुसंवर्धन	Animal Husbandry
४.	काजू प्रक्रिया	Cashew processing
५.	दुग्धशाळेतील कामगार	Dairy Farm Worker
६.	दुग्धशाळा आणि प्रक्रिया व्यवसाय	Dairying and allied activities
७.	मत्स्य प्रक्रिया	Fish processing
८.	मच्छीमार आणि संबंधित कामगार	Fisherman & related worker
९.	अन्न प्रक्रिया	Food Processing
१०.	(वन उपज) गोळा करणारे	Gatherer (Forest Produce, Firewood)
११.	मध गोळा करणे	Honey gathering
१२.	फलोत्पादन आणि फुल शेती	Horticulture and Floriculture
१३.	वनीकरणासंबंधित मजूर	Labourer in Forestry
१४.	मळा कामगार (चहा / कॉफी इ.)	Labourer in Plantation (Tea/Coffee etc.)
१५.	कुक्कुटपालन व्यवसायाशी संबंधीत कामगार	Poultry Farm Worker
१६.	मीठागार शेती काम	Salt pan work
१७.	रेशीम पालन (रेशीम शेती)	Sericulture (Silk rearing)
१८.	मेषपालन (मेंढीपालन)	Shepherding
१९.	तेंदू पत्ता गोळा करणे	Tendu leaves collection
२०.	ताडी काढणे	Toddy tapping
ब)	**इमारत व संबंधित बांधकाम**	**Building & Construction Related**
२१.	इमारत व रस्ते देखभाल	Building and Road Maintenance
२२.	बांधकाम मजूर (सिमेंट, काँक्रीट, विटा इत्यादी उचलणे)	Construction Labourer (carry cement, concrete, bricks etc)
२३.	पदपथाचे किंवा सार्वजनिक उद्यान बांधकाम	Construction of Community Parks or Footpath
२४.	धरणे, पूल, रस्ते बांधकाम किंवा इमारत बांधकामाअंतर्गत कोणतीही कामे	Construction of Dams, Bridges, Roads or Any operations under Building construction
२५.	मनोरंजन सुविधांसह जलतरण तलाव, गोल्फ कोर्सचे बांधकाम	Construction of Swimming pool, Golf Course including any other recreational amenities

अ.क्र.	व्यवसायांची नावे (मराठी)	व्यवसायांची नावे (इंग्रजी)
२६.	तंबू/मंडप यांची उभारणी/ कार्यक्रमाचे सुशोभिकरण व कार्यक्रमासाठी भांडी पुरविणारे कामगार	Construction of tents and pandals supply of utensils
२७.	बागकामसंबंधीत कामगार	Curator
२८.	मातीकाम	Earth Work
२९.	वाळू माती किंवा जाड वाळूचा उपसा	Extraction of Sand Soil or Core Sand
३०.	जोडारी	Fitter
३१.	खिड़की, तावदाने, दारे इ. बसविणे व त्यांची संरक्षक रचना तयार करणे	Fixing and modelling of Window, Grill, Doors etc.
३२.	शितलीकरण व तापनयंत्रणा बसविणे व त्यांची दुरुस्ती (एसी / फ्रिज / कुलर / गिझर / वॉशिंग मशीन तंत्रज्ञ)	Fixing and repairing of cooling and heating Machinery (AC/Fridge/Cooler/Geyser/Washing Machine technician)
३३.	अग्निशामक यंत्रणा बसविणे व त्यांची दुरुस्ती करणे	Fixing and repairing of fire Extinguishers System
३४.	किचनमध्ये वापरण्यात येणारे मॉड्यूलर युनिट्स बसविणे व त्यांची जोडणी (फर्निचर आणि फिटिंग)	Fixing Modular units used in Kitchens (Furniture and Fitting)
३५.	सुरक्षा दारे व इतर यंत्रणा बसविणे	Fixing Security gates or other Machineries
३६.	पूर व्यवस्थापन किंवा संबंधित काम	Flood management or related work
३७.	बागकाम आणि उद्याने देखभाल	Gardening and parks maintenance
३८.	ग्लास कटर/ काचकाम	Glass Cutter
३९.	क्रीडांगण/ मोकळ्या जागेसंबंधीत कामगार	Groundsman
४०.	हातोडा चालविणे	Hammering
४१.	घरे / इमारतींची अंतर्गत सजावट	Interior Decoration of Houses/Building
४२.	मोठी यांत्रिक कामे जसे की यंत्रसामुग्री, पूलबांधणी इ.	Large mechanical works like Machinery, Bridges works etc
४३.	उद्वाहन आणि स्वयंचलित जिने उभारणे	Lift and Escalators Fixing
४४.	संगमरवर / दगडांचे काम	Marble/Stone Work
४५.	गवंडी (राजगिरी) काम	Masonary (Rajgiri)
४६.	खाण कामगार आणि खदान कामगार	Miner & Quarrier
४७.	मिश्रणकाम (बांधकाम संबंधित)	Mixer Operation
४८.	मोजेक (फरशी) पॉलिशिंग	Mosaic Polishing
४९.	रंगारी / रंगकाम / पीओपी काम करणे	Painter/Painting/POP work

अ.क्र.	व्यवसायांची नावे (मराठी)	व्यवसायांची नावे (इंग्रजी)
५०.	नळ कारागीर/ नळ जोडणी करणे	Plumber/Plumbing
५१.	रस्त्याचे काम करणे	Road work
५२.	रोडरोलर चालन	Roller Driving
५३.	छतावरण	Roofing
५४.	वाळू उपसा	Sand Mining
५५.	बांधकामस्थळावरील सुरक्षा रक्षक	Security Guard at Construction Site
५६.	फवारणी किंवा मिश्रण काम (रस्ता बांधकामाशी संबंधित)	Spray Work or Mixing work (engaged in road construction)
५७.	खडी यंत्र कामगार	Stone crusher
५८.	दगड कटाई, फोडणी, भरड काम (दगडी खाण)	Stone cutting breaking for Grinding Works (Mining)
५९.	दगड उत्खनन कार्य किंवा खाणकाम	Stone Quarries Work or Mining
६०.	फरशा बसविणे	Tiles Fixing
६१.	बोगद्याचे काम करणे	Tunnel Work
६२.	संधाता (वेल्डिंग काम करणारा)	Welder
६३.	विहीर खोदणे	Well Digging
६४.	विहीरीतील गाळ काढून टाकणे / गोताखोर	Well Silt removing/diving
क)	**करमणूक व संबंधित कामे**	**Entertainment & Related**
६५.	दृकश्राव्य कामाशी संबंधित कामगार	Audio and visual workers
६६.	वाजंत्री	Band playing
६७.	केबल टीव्ही व्यवसाय	Cable TV operation
६८.	कॅडी (गोल्फ क्लबवरील सहायक)	Caddie
६९.	कॅमेरामॅन	Cameraman
७०.	सिनेमाशी संबंधित कामे	Cine Service
७१.	सिनेमा प्रक्षेपणासंबंधित कामे	Cinema Projectionist
७२.	सर्कस कलाकार	Circus Artist
७३.	नर्तक	Dancers
७४.	घोडेस्वार	Jockey
७५.	जादूगार	Magician
७६.	मॉडेल	Model
७७.	कवी / लेखक	Poet / Writer
७८.	पथनाट्य कलाकार	Street Performer

अ.क्र.	व्यवसायांची नावे (मराठी)	व्यवसायांची नावे (इंग्रजी)
ड)	**आर्थिक, संप्रेषण व इतर संबंधित**	**Financial, Communication Related & Other**
७९.	कार्यालय, उपहारगृह आणि इतर आस्थापनांमधील लेखापाल	Accountant in Office, Hotel and other Establishment
८०.	बँक एजंट	Banking Agent
८१.	कॉल सेंटर / ग्राहक सेवा कर्मचारी	Call Centre / Customer Care Executive
८२.	कार्यालय, उपहारगृह आणि इतर आस्थापना मधील रोखपाल	Cashier in Office, Hotel and other Establishment
८३.	बांधकाम आस्थापनांमधील लिपीक आणि लेखापाल, सर्व प्रकारचे कर्मचारी	Clerk / Accountant (All types of workers such as clerk and accountant in Construction Establishment)
८४.	कार्यालय, उपहारगृह आणि इतर आस्थापनांमधील लिपीक आणि लेखापाल	Clerk / Accountant (All types of workers such as clerk and accountant in Office, Hotel and other Establishment)
८५.	शिकवणी	Coaching service
८६.	डेटा एंट्री ऑपरेटर	Data entry operator
८७.	ई-वाणिज्य, ई-व्यापार	E-Commerce
८८.	अभियंता	Engineer
८९.	आर्थिक सल्लागार	Financial Adviser
९०.	आयकर सल्लागार	Income Tax Advisor
९१.	विमा एजंट	Insurance Agent
९२.	माहिती व तंत्रज्ञान क्षेत्र	IT Sector
९३.	पत्रकार	Journalist
९४.	प्रयोगशाळा सहायक	Laboratory Assistant
९५.	वकील	Lawyer
९६.	विधी सहायक	Legal Assistant
९७.	मीटर वाचक/ नोंद घेणारा	Meter Reader
९८.	स्वयंसेवी संस्थांशी संबंधित	NGO Service
९९.	किरकोळ व्यवहार क्षेत्र	Retail Sector
१००.	विक्री आणि विपणन	Sales & Marketing
१०१.	बचत गट, स्वयंसहायता गट	Self Help Group
१०२.	शेअर बाजार दलाल	Share Market broker
१०३.	शिक्षा मित्र	Siksha Mitra
१०४.	लघुलेखक	Stenographer
१०५.	पर्यवेक्षक	Supervisor

अ.क्र.	व्यवसायांची नावे (मराठी)	व्यवसायांची नावे (इंग्रजी)
१०६.	शिक्षक	Teacher
१०७.	दूरध्वनी बूथ सेवा	Telephone booth service
१०८.	दूरध्वनीचालक	Telephone Operator
१०९.	टंकलेखक	Typist
११०.	पंच / रेफरी	Umpire/ Referee
१११.	अकुशल कामगार	Unskilled Worker
११२.	आज्ञावली विकासक	Web Developer
इ)	**अन्न आणि संबंधित**	**Food & Related**
११३.	बेकरीचे काम	Bakery work
११४.	खाटीक / चिकन / मांस पुरवठा कामाशी संबंधित	Butcher / Chicken / Meat Supply
११५.	मिठाई व्यवसायाशी संबंधित	Confectionery
११६.	अंडी पुरवठा कामाशी संबंधित	Egg Supply
११७.	मासे आणि समुद्री खाद्य संबंधित	Fish & Sea Food Supply
११८.	फळांचा पुरवठा कामाशी संबंधित	Fruit Supply
११९.	किराणा दुकान कामगार/ किराणा दुकानदार	Grocery / Kirana Shop Worker
१२०.	अल्पोपहार तयारी कामाशी संबंधित	Snacks Preparation
१२१.	भाजीपाला पुरवठा काम	Vegetable Supply
फ)	**फेरीवाले, विक्री माल विक्री**	Hawking & Vending Related
१२२.	नारळ पाणी विक्रेता	Coconut Water Vendor
१२३.	फुलांचे काम आणि पुष्पहार तयार करणे	Flower work and garland making
१२४.	फळांचा रस विक्रेता	Fruit Juice Vendor
१२५.	हस्तकला निर्माता / विक्रेता	Handicraft Maker / Seller
१२६.	दुध वाला	Milkman
१२७.	वृत्तपत्र वितरक / विक्रेता	Newspaper Delivery / Selling
१२८.	पानवाला	Panwalla
१२९.	फेरीवाला / भाजीवाला / फळ वाला / पत्री विक्रेता	Rehadi/Thela wala Sabzi Wala / Fruit Wala / Patri Vendor
१३०.	शू शायनिंग / चांभार / बूट पॉलिश	Shoe Shining / Cobbler / Boot Polish
१३१.	रस्त्यावरील खाद्यपदार्थ/ झटपट खाद्यपदार्थ	Street Food / Fast Food Vendor
१३२.	रस्त्यावरील विक्रेता (खाद्यपदार्थां व्यतिरिक्त)	Street Vendor (other than food)

अ.क्र.	व्यवसायांची नावे (मराठी)	व्यवसायांची नावे (इंग्रजी)
१३३.	चहा विक्रेता	Tea Vendor (Chai walla)
ग)	**आरोग्य, सौंदर्य आणि सदृढता संबंधित सेवा**	**Health, Beauty & Well Being Related Services**
१३४.	आशा व अंगणवाडी सेविका	Asha and Anganwadi workers
१३५.	ज्योतिषी	Astrologer
१३६.	ब्यूटीशियन / सलून / पार्लर	Beautician / Saloon / Parlour
१३७.	संगोपनकर्ता (आया) (वृद्ध व्यक्तींकरिता)	Caretaker (old persons)
१३८.	औषधांचे दुकान	Chemist / Medical Store
१३९.	बाल संगोपनकर्ता (आया)	Child Caretaker (Aaya)
१४०.	सामुदायिक आरोग्य कर्मचारी	Community Health Worker
१४१.	कंपाऊंडर	Compounder
१४२.	दंतचिकित्स सहाय्यक	Dental Assistant
१४३.	आहारतज्ज्ञ आणि पोषण विशेषज्ञ	Dietician and Nutritionist
१४४.	फिटनेस / जिम ट्रेनर	Fitness / Gym Trainer
१४५.	न्हावी, केशभूषाकार	Hair Dressing / Barber
१४६.	प्रयोगशाळा तंत्रज्ञ	Lab Technician
१४७.	जीवरक्षक	Life Guard
१४८.	मेहंदी कला	Mehandi Art
१४९.	माध्यान्ह भोजन कामगार	Mid day meal workers
१५०.	सुईण/दाई/प्रसविका	Midwife
१५१.	संगीत शिक्षक	Music Teacher
१५२.	नर्स/परिचारिका	Nurse
१५३.	चष्मा विक्रेता	Optician
१५४.	परावैद्यक कर्मचारी	Paramedical Staff
१५५.	रोगनिदान तंत्रज्ञ	Pathology Technician
१५६.	औषधनिर्माता	Pharmacist
१५७.	भौतिकोपचारतज्ज्ञ	Physiotherapist
१५८.	धार्मिक व्यावसायिक (पुजारी, पुरोहित इ.)	Religious Professional (Priest, Purohit etc.)
१५९.	खेळाचे शिक्षक	Sports Coach
१६०.	खेळाडू	Sportsperson
१६१.	शिक्षक	Teacher / Tutor
१६२.	पशुवैद्यकीय तंत्रज्ञ	Veterinary Technician

अ.क्र.	व्यवसायांची नावे (मराठी)	व्यवसायांची नावे (इंग्रजी)
१६३.	वॉर्ड बॉय (परिचर)	Ward Boy
१६४.	एक्स-रे तंत्रज्ञ	X-Ray Technician
१६५.	योग प्रशिक्षक	Yoga Trainer
ह)	**आदरातिथ्य संबंधित**	**Hospitality Related**
१६६.	बारटेंडर	Bartender
१६७.	खाद्यपेय व्यवस्था	Catering
१६८.	कार्यालय, हॉटेल आणि इतर आस्थापनांमधील स्वच्छक	Cleaner in Office, Hotel and other Establishment
१६९.	क्लब आणि कॅन्टीन सेवा	Clubs and canteen service
१७०.	स्वयंपाकी	Cook
१७१.	कार्यक्रमासाठी सजावट	Decoration for function
१७२.	धोबी	Dhobi
१७३.	घरेलू कामगार	Domestic Worker / Maid
१७४.	हॉटेल आणि रेस्टॉरंट सेवा	Hotel and Restaurant service
१७५.	घराची देखभाल करणारा	Housekeeping Worker
१७६.	स्वयंपाकघर मदतनीस	Kitchen Helper
१७७.	कपडे धुणे / क्लिनिंग सेवा	Laundry/Drycleaning Services
१७८.	शिपाई / ऑफिस बॉय	Peon / Office Boy
१७९.	हमाल	Porter
१८०.	स्वागतकार	Receptionist
१८१.	सुरक्षा रक्षक (बांधकाम कामाव्यतिरिक्त)	Security Guard (other than Construction work)
१८२.	पर्यटन आणि आदरातिथ्य	Tourism and Hospitality
१८३.	पर्यटक मार्गदर्शक	Tourist Guide
१८४.	वेटर/ वाढपी	Waiter
१८५.	पहारेकरी	Watchman
१८६.	पाणी वाला	Water Carrier
य)	**उत्पादनाशी संबंधित**	**Manufacturing & Related**
१८७.	अगरबत्ती बनविणे	Agarbatti making
१८८.	बांगड्याचे उत्पादन	Bangle manufacturing
१८९.	बुरुडकाम	Basket Maker
१९०.	मणी बनविणे / छेदन करणे	Beads making / piercing
१९१.	विडी उत्पादन	Beedi Manufacture
१९२.	टिकली काम	Bindi work

अ.क्र.	व्यवसायांची नावे (मराठी)	व्यवसायांची नावे (इंग्रजी)
१९३.	लोहार	Blacksmith
१९४.	आसवनीवरील काम (ब्रेवरीज/ डिस्टीलरीज)	Breweries Distilleries
१९५.	वीटांचे उत्पादन/ वीटभट्टीवर काम करणे	Brick manufacturing works at Brick kilns
१९६.	ब्रश बनविणे	Brush making
१९७.	बल्ब उत्पादन	Bulb manufacture
१९८.	वेताचे/ बांबूचे काम	Cane/Reed work
१९९.	चटई विणकाम	Carpet weaving
२००.	कापडावरील कशीदाकारी	Chikan work
२०१.	कापड छपाई	Cloth printing
२०२.	काथ्या प्रक्रिया / उत्पादन	Coir processing/manufacture
२०३.	रंगकाम	Dyeing
२०४.	विद्युतविलेपन	Electroplating
२०५.	लिफाफे बनविणे	Envelope making
२०६.	कारखाना कामगार	Factory Worker
२०७.	दारुकाम / फटाके उत्पादन	Fire work / Cracker production
२०८.	पिठाच्या गिरण्यांचे काम	Flour mills operations
२०९.	पादत्राणे उत्पादन	Footwear production
२१०.	ओतशाळा	Foundry
२११.	कपड्यांचे उत्पादन	Garment manufacture
२१२.	रत्नांवरील काम	Gem Cutting
२१३.	सरकी काढणे	Ginning
२१४.	काच उत्पादन	Glassware manufacturing
२१५.	सोनारकाम	Goldsmithy
२१६.	हस्तकला	Handicrafts
२१७.	हातमाग/ विणकाम	Handloom weaving
२१८.	दागिने निर्माता (सोन्याव्यतिरिक्त)	Jewellery Maker (other than gold)
२१९.	विणकाम करणारा	Knitter
२२०.	उत्पादन क्षेत्रातील कामगार	Labourer in Manufacturing
२२१.	खाणकामावरील मजूर	Labourer in Mining
२२२.	चुना बनविणे	Lime Making
२२३.	कुलूप बनविणे	Lock making
२२४.	यंत्र चालक	Machine Operator

अ.क्र.	व्यवसायांची नावे (मराठी)	व्यवसायांची नावे (इंग्रजी)
२२५.	मसाला बनविणे	Masala making
२२६.	काडीपेटी उत्पादन	Matches manufacture
२२७.	गौण खनिज व खाण काम	Minor mineral and mines work
२२८.	वाद्य यंत्र निर्माता	Musical Instrument Maker
२२९.	तेल काढणे	Oil extraction
२३०.	इतर लघु उद्योग	Other Small scale industries
२३१.	पॅकिंग आणि पॅकेजिंग	Packing and Packaging
२३२.	कागद उत्पादन निर्माता	Paper Product Maker
२३३.	पापड बनवणे	Papad making
२३४.	औषध उद्योग	Pharmaceutical Industry
२३५.	लोणचे बनवणे	Pickle making
२३६.	संयंत्र ऑपरेटर	Plant Operator
२३७.	प्लास्टिक उत्पादन	Plastic Manufacture
२३८.	कुंभार	Potter
२३९.	यंत्रमागावरील विणकाम	Powerloom weaving
२४०.	मुद्रणालय कामगार	Printing Press Worker
२४१.	दगड खाण कामगार	Quarry work
२४२.	भात गिरणी	Rice milling
२४३.	दोरी तयार करणारा	Rope maker
२४४.	रबर आणि प्लास्टिक उत्पादने निर्माता	Rubber and Plastic Products Maker
२४५.	लाकूड कापण्याचे काम	Sawmill work
२४६.	साबण निर्मिती	Soap manufacture
२४७.	खेळ सामुग्री उत्पादन	Sports good manufacture
२४८.	पोलाद पात्रे व भांडी निर्मिती	Steel vessels and utensils manufacture
२४९.	तंबाखू प्रक्रिया	Tobacco processing
२५०.	कमानी (लपेटलेल्या आणि त्वचेच्या उत्पादनासह) चामड्याच्या वस्तू	Tanning (including hides and skin production) leather goods
२५१.	इमारती लाकूड उद्योग (फर्निचर मॅन्युफॅक्चरिंग इ.)	Timber Industry (Furniture manufacturing etc)
२५२.	तंबाखू उत्पादन निर्माता	Tobacco Product Maker
२५३.	खेळणी बनवणारा	Toy Maker
२५४.	विणकर	Weaver
२५५.	सांधकाम / फॅब्रिकेशन	Welding/Fabrication

अ.क्र.	व्यवसायांची नावे (मराठी)	व्यवसायांची नावे (इंग्रजी)
ज)	**स्वच्छता संबंधी कामे**	**Sanitation Related**
२५६.	कचरा गोळा करणारा	Garbage collector
२५७.	चिंधी वेचक	Rag Picker
२५८.	नाले सफाईगार	Sewer Cleaner
२५९.	सफाई कामगार	Sweeper
ख)	**दुकान – सेवा / दुरुस्ती / देखभाल**	**Shop - Service/Repair/Maintenance**
२६०.	ऑटोमोबाईल (कार / स्कूटर / मोटरसायकल) यंत्रज्ञ	Automobile (Car/Scooter/Motorcycle) Mechanic
२६१.	सायकल / रिक्षा दुरुस्ती	Bicycle / Rickshaw Repair
२६२.	पुस्तक बांधणी	Book binding
२६३.	सुतारकाम	Carpentry
२६४.	संगणक / लॅपटॉप व नेटवर्किंग	Computer/Laptop and Networking
२६५.	वीजतंत्री/ विद्युतविषयक कामे	Electrician / Electric works
२६६.	गॅस स्टोव्ह / प्रेशर कुकर / शिवणकामाची मशीन दुरुस्ती	Gas Stove/Pressure Cooker/Sewing Machine Repair
२६७.	जनरेटर दुरुस्ती	Generator Repair
२६८.	इन्व्हर्टर दुरुस्ती	Inverter Repair
२६९.	लाइनमन	Lineman
२७०.	यंत्रज्ञ	Mechanic
२७१.	मायक्रोवेव्ह / मिक्सर ग्राइंडर दुरुस्ती	Microwave/Mixer Grinder Repair
२७२.	मोबाइल दुरुस्ती	Mobile Repair
२७३.	फोटो फ्रेम कामगार	Photo Framer
२७४.	छायाचित्रकार / व्हिडिओग्राफर	Photographer/Videographer
२७५.	प्रॉपर्टी डीलर	Property Dealer
२७६.	आरओ तंत्रज्ञ	RO Technician
२७७.	जोडे बनवणारा	Shoemaker
२७८.	दुकानदार / दुकान सहाय्यक	Shopkeeper/Shop Assistant
२७९.	शिंपी /शिवणकाम / भरतकाम	Tailor / Stitching / Embroidery
२८०.	तंत्रज्ञ	Technician
२८१.	टीव्ही / रेडिओ / इलेक्ट्रॉनिक / विद्युतसामान दुरुस्ती	TV/Radio /Electronic / Electrical Good Repairs
ल)	**प्रवास आणि वाहतूक संबंधित**	**Travel & Transport Related**
२८२.	बोट / नावेचा व्यवसाय	Boat / Ferry occupation

अ.क्र.	व्यवसायांची नावे (मराठी)	व्यवसायांची नावे (इंग्रजी)
२८३.	बैल / उंटगाडी चालक	Bullock/Camel-cart operation
२८४.	वाहक (बस, रेल्वे इ.)	Conductor (Bus, Railway etc.)
२८५.	कुरिअर सेवा	Courier service
२८६.	सायकलरिक्षा चालक	Cycle Rickshaw Puller
२८७.	जेवणाचा डब्बा पोहोचविणारे/ डबेवाला	Dabba wala
२८८.	डिलीवरी बॉय / कुरियर सेवा	Delivery Boy / Courier Service
२८९.	वाहन चालक (बस, कार, ऑटो रिक्षा, ट्रक, टेम्पो)	Driver (Bus, Car, Auto Rickshaw, Truck, Tempo)
२९०.	चालक (दुचाकी)	Driver (Two wheelers)
२९१.	वाहनचालक प्रशिक्षक	Driving Instructor
२९२.	हातगाडी खेचणारा, चालक	Hand Cart Puller
२९३.	माल चढविणारा व उतरविणारा	Loader & Unloader
२९४.	एलपीजी गॅस वितरण कामगार	LPG Gas Delivery Worker
२९५.	सामान बांधणी व पोचवणी	Packers and Movers
२९६.	पेट्रोल पंप व संबंधित सेवा	Petrol Pump and allied service
२९७.	सर्व्हिस स्टेशनचे काम	Service Station work
२९८.	ट्रॅव्हल एजंट	Travel Agent
२९९.	वाहन सफाईगार	Vehicle Cleaner
३००.	इतर	Others
